

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 16.12.2002 59. vuosikerta Numero 4 Sivu 4

Tarjolla runsas valikoima luonnonkasvien siemeniä

Luonnonkasvien siementuotanto on muutaman erikoistuneen viljelijän elinkeino. Tuotettavien kasvilajien valinta ei kuitenkaan ole viljelijälle helppoa, sillä mahdollisia lajeja on kymmeniä.

Luonnonkasvien siementen käyttöä viherrakentamisessa on tutkittu MTT:ssä ja Agropolis Oy:n kehittämishankkeena yhdessä pääkaupunkiseudun kuntien ja Tielaitoksen kanssa. Tulokset ovat osoittaneet, että monet lajit lähtevät kylvään kasvuun huonosti. Niinpä siementuottajien kannattaisi viljellä ensisijassa parhaiten menestyviä lajeja ja täydentää tuotevalikoimaa voimavarojensa mukaan joillakin vaativammilla kasvilajeilla.

Luonnonkasvien siementuotanto

Luonnonkasvien siementuotantoa on tutkittu MTT:ssä pian kymmenen vuotta. Vuonna 1995 alettiin kartoittaa siementuotantoon soveltuvia lajeja MTT:n Laukaan ja Kainuun tutkimusasemilla. Sittemmin myös Lapin tutkimusasemalla on ollut oma alueellinen kehittämishankkeensa. Laukaan ja Sotkamon kartoituksessa oli mukana 57 suomalaisten luonnonniittyjen ja ketojen tyyppilajia. Parhaiksi lajeiksi todettiin siemenkodissa siemenensä tuottavat lajit, kuten mäkitervakko, nurmikohokki, puna-ailakki, ketoneilikka, keto-orvokki, lehtosinilatva, kurjenkello ja harakankello.

Hyviä lajeja olivat myös koneelliseen viljelyyn soveltuvat kasvit, kuten päivänkakkara, kaunokit ja siankärsämö sekä lenninhaivenelliset lajit kuten keltanot, keltot ja maitiaiset sekä luonnollisesti kotimaiset luonnonheinät.

Tuotantomenetelmät kysynnän mukaan

Luonnonvaraisten kasvien siemeniä tuotetaan myyntiin eri tavoin. Siemeniä voidaan kerätä luonnosta, kunhan kerääjä varmasti tuntee kasvit ja kerääminen on pienimuotoista eikä vaaranna hyödynnettävien luonnonkasvustojen elinvoimaisuutta. Nämä kerätyt siemenet eivät kuitenkaan riitä suurimittaisen viherrakentamisen tarpeisiin. Siemeniä tuotetaan myös kaupallisesti joko käsityötä vaativana voimaperäisenä viljelynä tai pellolla koneellistettuna tuotantona. Käsityönä tuotetaan yleensä hyvin korkealaatuista siementä, mutta siementen tuotantokustannukset saattavat olla korkeat.

On selvää, että yksittäinen viljelijä ei voi tuottaa tehokkaasti kovin laajaa tuotevalikoimaa. Muutaman viljelijän rengas sen sijaan voi hyvällä keskinäisellä työnjaolla ja tuotannon

suunnittelulla ylläpitää laajaakin lajivalikoimaa ja tuottaa tehokkaasti ja joustavasti suuria siemenmääriä. Näin on pystytty toteuttamaan vähittäisasiakkaille suunnattu annospussimyynti.

Laajojen alueiden viherrakentamisessa tarvittavan siemenen tuotanto sen sijaan edellyttää jo pellolla tuotettua, koneistettua siemenviljelyä. Luonnonkasvien koneellinen siemenviljely sopii erityisen hyvin tiloille, joilla on aikaisemmin tuotettu heinän siementä. Tällöin tuotannon voi aloittaa suhteellisen pienin investoinnein.

Tuotevalikoima harkiten

MTT:n Laukaan tutkimus- ja valiotaimiasemalla toteutetussa kartoituskokeessa mukana olleista luonnonkasveista parikymmentä soveltui hyvin kaupalliseen siementuotantoon. Näistä kuitenkin vain 13 monivuotista lajia vakiintui koealueelle. Samansuuntaisia kokemuksia on saatu pääkaupunkiseudulle perustetuista havaintokokeissa, joiden tuloksia on raportoitu vuonna 2001 Agropolis Oy:n kehittämissä nimeltään Suomen viljeltyjen luonnonkasvien käytön toteutusketju tie- ja taajamaympäristössä.

Siemeniä tuottavilla viljelijöillä tuotevalikoima on kuitenkin moninkertainen verrattuna käyttökokeissa onnistuneiden lajien luetteloon. Myynnissä on kymmenien yksittäisten lajien siemeniä ja varsin monilajisia siemenseoksia. Suuri lajivalikoima palvelee lähinnä harrastajia, sillä ammattimaisessa viherrakentamisessa suuri osa siemenseosten lajeista on osoittautunut turhiksi. Käyttökohteissa on kiistatta käynyt ilmi, että lajeista vakiintuu kylvämällä vain pieni osa. Täten monilajisten siemenseosten ammattimaiselle käytölle ei ole perusteita. Viljelyssä keskittyminen tärkeimpiin lajeihin helpottaa siementuotannon suunnittelua. Kasvilajien runsaus tuo nimittäin omat riskinsä siementen viljelyyn ja kauppaan, sillä eri lajien kysynnän ennakointi vaikeutuu ja tuotannon suunnittelu monimutkaistuu. Tuotannon ja kysynnän huippuja voidaan onneksi hiukan tasata varastoimalla siemeniä. Useimpien lajien siemeniä voidaan varastoida huoneenlämmössä kuivassa tilassa 2-3 vuotta ilman, että itämiskyky heikentyy. Varastointi on erityisen suositeltavaa hyvinä siemenvuosina, sillä silloin huippulaatuista satoa ei tarvitse syöttää markkinoille polkuhintaan.

Luonnon heinät

Kukkivat luonnonkasvit vaativat seurakseen harvahkon matalan heinän, joka ei liikaa kilpaile kukkakasvien siementaimien kanssa. Ketojen ja niittyjen perustamisessa tulee käyttää kotimaisia ketojen ja niittyjen heinälajeja. Luonnonheinien siementuotanto on hiljalleen käynnistymässä. Niiden siementuotannon ongelmaksi saattaa kuitenkin muodostua hinnoittelu. Kysymyksessä on erikoistuote, jota ei tule rinnastaa rehu- ja nurmikkoheiniin. Näin kuitenkin helposti tehdään.

Luonnonheinien siementuotanto vaatii erikoistunutta tuotantotekniikkaa, ja sadotkin ovat pienemmät kuin pitkälle jalostetuilla viljelylajeilla. Tästä syystä luonnonheinien kannattava tuotanto ei voi pohjautua viljeltyjen heinälajien hintatasoon. Erikoistuotteesta tulee saada tuotantokustannusten mukainen hinta.

Luonnonmukaista viherrakentamista

Viherrakentamisen tavoitteena on viimeisen vuosikymmenen aikana ollut tuottaa taajamiin ja niiden reuna-alueille ketoja ja niittyjä, jotka ovat lähellä ihmisiä. Luonnonkasvien käyttö viherrakentamisessa ei kuitenkaan ole aivan helppoa, koska onnistunut lopputulos edellyttää työmenetelmien remonttia. Toistaiseksi mielikuvat onnistuneesta kedon tai niityn perustamisesta eivät ole olleet kovin jäsentyneitä. Monilajinen, helppohoitoinen kukkiva kasvusto ei luonnossakaan synny käden käännteessä, vaan lajiston kehittyminen vaati aikaa.

Siementuottajan ja rakentajan kannalta olisi eduksi, jos tavoitteet rakennetun kukkaniityn tai kedon onnistumiselle olisivat yksinkertaiset. Kun siementuotannossa keskitytään harvempien lajien tehokkaaseen ja määrältään riittävään viljelyyn, voivat myös rakentajat keskittyä näille kasveille soveltuvan rakentamistekniikan kehittelyyn.

*Lisätietoja: Koetoiminta ja
käytäntö 4/2002: 4
marjatta.uosukainen@mtt.fi
puh. (014) 633 740*